

A-TL/AL/HT

20.8.2014

SISÄMINISTERIÖ

20. 08. 2014

Sisäministeriö
PL 26
00023 Valtioneuvosto

INRIKESMINISTERIET

Lausuntopyyntönnö SM008:00/2012

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain ja ulkomaalaislain 52 b ja 52 c §:n muuttamisesta

Palkansaajakeskusjärjestöt ovat tyytyväisiä siihen, että uhrien aseman parantamista pohtinut työryhmä on saanut luonnoksen hallituksen esitykseksi valmiiksi. Ihmiskauppa on lisääntynyt myös Suomessa, minkä vuoksi uhrien aseman parantaminen on tärkeää ja kiireellistä. Luonnoksessa on kuitenkin vielä paljon parannettavaa. Se ei tällaisenaan täytä kansainvälisiä vaatimuksia. Luonnoksessa myös korostuu ulkomaalaisvalvonta ja rikosten torjunta, kun pääpainon pitäisi olla uhrien suojelemisessa. Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten ja työsuojeluviranomaisten sekä työmarkkina- ja kansalaisjärjestöjen rooliin pitäisi kiinnittää enemmän huomiota.

Kansallinen ihmiskaupparaportoiija on kaikissa kertomuksissaan kiinnittänyt huomiota uhrien asemaan. Myös eduskunta on lausunut asiasta. Viittaamme yleisesti näihin sekä myös Euroopan neuvoston yleissopimuksen monitorointia varten asetetun asiantuntijaryhmän (GRETA) lausuntoihin. Yksityiskohdista toteamme seuraavaa.

1. Luonnoksessa esitetään voimassa olevien lakien muuttamista. Vaikka muoto ei ratkaise, pitäisi mielestämme kuitenkin vielä harkita oman lain säätämistä ihmiskaupan uhreille. Laki korostaisi asian tärkeyttä ja saisi lainsäätäjän pohtimaan asiaa perusteellisesti. Myös ihmiskaupparaportoiija on kertomuksissaan esittänyt omaa lakia ja eduskunta sitä edellyttänyt (EK 43/2010).
2. Luonnoksen mukaan Joutsenon vastaanottokeskus vastaisi kaikista uhreista. Uhri määrä kasvaa jatkuvasti ja suuri osa uhreista lienee pääkaupunkiseudulla. Tämän vuoksi on tarpeellista, että vastaanottokeskuksia tai vastaavia on useampia ja myös pääkaupunkiseudulla.
3. Luonnoksessa ei ole varsinaisia henkilöstövaikutusten arviointia. Taloudellisten vaikutusten arviointiin tulisi lisätä, että lisäresurssoinnin tarvetta tulee tarkastella erikseen lainmuutosten voimantulon jälkeen, mikäli muutokset johtavat siihen, että auttamisjärjestelmän piiriin tulevien henkilöiden määrä kasvaa. Auttamisjärjestelmällä tulee olla riittävät resurssit laadukkaaseen toimintaan.
4. Luonnoksessa edellytetään yhteistyövaatimusta ja siteiden katkaisemista ihmiskau-pasta syylliseksi epäiltyyn. Lisäksi esitetään ilmoitusvelvollisuutta Joutsenon vas-

taanottokeskukselle. Nämä edellytys tulisi poistaa. Uhrin täytyy voida luottaa viranomaisiin ja siihen, että he saavat apua riippumatta siitä, ovatko he maassa laillisesti vai ei. Ilmoitusvelvollisuuden säätäminen voi merkitä sitä, etteivät uhrin uskalla ottaa yhteyttä viranomaisiin. Tällöin osa uhreista, paperittomat ja kaikkein heikoimmassa asemassa olevat, voivat jäädä avutta, mikä voi johtaa myös rikollisen toiminnan jatkumiseen. Uhreja tulisi kuitenkin kannustaa yhteistyöhön rikollisten kiinnisaamiseksi.

Viittaamme kansainvälisen työjärjestön (ILO) 103. työkonferenssissa hyväksytyyn pakkotyötä koskevaan pöytäkirjaan ja suositukseen, joissa on kiinnitetty huomiota myös ihmiskauppaan. Pöytäkirjan suojelua koskevassa kohdassa 5(2) todetaan, ettei suojele saa riippua uhrin halusta tehdä yhteistyötä. Auttamisjärjestelmän lähtökohdana pitää olla se, ettei yksikään uhri jää tunnistamatta ja suojelutta.

5. Luonnoksen mukaan esityksen auttamisjärjestelmään ottamiseksi voisi tehdä julkista, yksityistä tai kolmatta sektoria edustava tai uhri itse. Mielestämme kenen tahansa pitäisi voida tehdä esitys. On tärkeää, ettei uhrin auttaminen esty muodollisista syistä.
6. Luonnoksen mukaan perustettaisiin moniammatillinen asiantuntijaryhmä, joka olisi päätöksenteon tukena. Asiantuntijaryhmän pitäisi ennemminkin ohjata auttamisjärjestelmää kuin olla sen tukena. Asiantuntijaryhmässä pitäisi lisäksi olla laaja edustus. Myös ihmiskaupparaportoin tulisi saada osallistua asiantuntijaryhmän työhön.
7. Jos uhrin täysi-ikäisyydestä on epäselvyyttä, häntä on kohdeltava lapsena. Tämä periaate on syytä kirjata lainsäädäntöön. Periaate ilmenee myös edellä mainitusta ILO:n pakkotyötä koskevasta pöytäkirjasta.
8. Luonnoksen mukaan uhri voitaisiin poistaa auttamisjärjestelmästä omasta tahdostaan. Tässä on syytä kiinnittää huomiota pyynnön aitouteen. Ennen poistamista on syytä varmistua, ettei uhria ole pyyntöön pakotettu.
9. Luonnoksen mukaan niiden uhrien kohdalla, joilla on kotikunta, kunta vastaa palveluiden järjestämisestä, muiden kohdalla palveluista vastaa keskitetty auttamiskeskus. Kansallisen ihmisoikeusraportoin mukaan kuntien aktiivisuus tunnistettujen ihmiskaupan uhrien auttamisessa vaihtelee. Palkansaajakeskusjärjestöt esittävät, että kuntien sosiaali- ja terveysviranomaisille annetaan ohjeistusta ihmiskaupasta ja uhrien auttamisen kehittämisestä.
10. Palkansaajakeskusjärjestöt kiinnittävät huomiota ihmiskaupparikosten tutkintaan. Hyväksikäyttöä ei aina tunnisteta ihmiskaupaksi ja kynnys ihmiskaupaa koskevien rangaistussäännösten soveltamiseen on korkea. Ihmiskaupan uhreilla tulee olla oikeus saada hyvitykset menetyksistään ja kärsimyksistään. Myös työperäiseen hyväksikäyttöön syyllistyneelle työnantajalle määrättävien rangaistusten tulee olla tehokkaita ja riittäviä. Kaikkien työntekijöiden lain mukaiset työolot ja riittävä palkka yhdistettynä tehokkaaseen työolojen valvontaan on yksi keino ehkäistä ihmiskauppaa.

SAK

STTK

AKAVA

Lausunto

3 (3)

A-TL/AL/HT

20.8.2014

Lisätietoja

Lakimies Anu-Tuija Lehto, SAK, puh. 040 778 1080
Lakimies Anja Lahermaa, STTK, puh. 040 828 6845
Ekonomisti Heikki Taulu, Akava, puh. 050 361 2869

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry

Akava ry